

Trafik kazaları sonucu sürekli iş göremezlik tazminatların ekonomik açıdan incelenmesi

Mehmet Akif Ertuğrul¹

Özet

Trafik kazalarında insanların hayatını kaybetmesi ve geride ailelerini bırakmasına yol açmaktadır. Bunun yanında bazen de meydana gelen kazalar neticesinde hayatını kaybedenlerin ailelerinin refah seviyesi ve maddi durumlarını da etkilenmektedir. Kanun koyucu bu durumu koruma altına alabilmek adına hukuk sistemimizde diğer hukuk sistemleri ile bağlantılı olarak bir takım düzenlemeler getirmiştir. Trafik kazalarının yaşanmasında en büyük etken kullanan sürücünün Karayolları ve Trafik Kanununa aykırı hareket etmesidir. Bunun sonucunda üzücü bir şekilde tek yönlü ve çift yönlü trafik kazaları meydana gelir. İşte tezimizde ilk bahsedeceğimiz konu; kusur dağılımının belirlenmesidir. Bunun devamında bu kaza sonucunda kalıcı olarak ömrünün sonuna kadar hissedecekleri kalıcı hasarlara maruz kalan kaza zedelerin her ne kadar acılarını dindiremeyecekte olsa, kaza sonucu hak kazandıkları sürekli iş gücü tazminatının nasıl belirlendiğinin hesaplanmasıdır. Yine kaza sonucu ölen bir kişi varsa, ölen kişinin maddi ve manevi desteğini hissedecek kişinin bu desteğinden mahrum kalması sonucu bir nebze olsun acısını dindirmek için alabileceği destekten yoksun kalma tazminatın elde etmesidir.

Anahtar Kelimeler: Trafik Kazaları, Kaza sigortaları, İş görmezlik Tazminatı

JEL Kodları: K10, K20, K30

Economic investigation of permanent disability for work as a result of traffic accidents

Abstract

Traffic accidents cause people to lose their lives and leave their families behind. In addition, sometimes the welfare and financial situation of the families of those who lost their lives as a result of accidents may be affected. In order to protect this situation, the legislator has introduced a number of regulations in our legal system in conjunction with other legal systems. The biggest factor in traffic accidents is the driver's violation of the Highways and Traffic Law. As a result, one-way and two-way traffic accidents unfortunately occur. Here is the first topic we will talk about in our thesis; is to determine the defect distribution. What follows is the calculation of how the permanent labor compensation to which the accident victims are entitled as a result of the accident is determined, even though it cannot relieve the pain of the accident victims who are exposed to permanent damage that they will feel for the rest of their lives as a result of this accident. Again, if there is a person who dies as a result of an accident, the person who will feel the material and moral support of the deceased is deprived of this support and thus receives compensation for being deprived of the support he/she can receive to relieve his/her pain to some extent.

Keywords: Traffic Accidents, Accident Insurance, Disability Compensation

JEL Codes: K10, K20, K30

1. Giriş

Karayolları Trafik Kanunu'na göre; karayolları üzerinde hareket halinde olan, bir veya birden fazla, aracın karıştığı ölüm, yaralanma veya maddi zararlı sonuçlanan olaya trafik kazası denir. Ülkemizde sıklıkla meydana gelen kimi zaman ölümlü kimi zaman ise ağır yaralanmalarla sonuçlanan trafik kazaları istatistiksel olarak bakıldığında en çok ölüme yol açan etkilerden biri olarak öne çıkmaktadır. Trafik kazalarında, genel olarak, olay anı ile takip eden 30 gün içinde meydana gelen ölümler, kazaya bağlı ölümler olarak kabul edilir. Ancak, bu tanımlama, ülkelere göre, olay anını izleyen yedi gün ile bir yıla kadar değişmektedir. Bu durumda da bu kazaların büyük çoğunluğu ise insan kaynaklı olduğunu söylenebilir. Trafik kazalarının nedenlerini insana bağlı ve bağlı olmayan faktörler şeklinde ayırabiliriz. Sürücülerle ilgili kısmı, bilgi eksikliği, kültürel farklılıklar, tatil zamanlarındaki insan yoğunluğundan

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, ertugrulkakif@gmail.com, ORCID: 0009-0005-5661-4751

kaynaklı hatalar şeklinde sıralanabilir. Yayalar ve yolcular için de trafik kurallarına dikkat etmeden harekete geçilmesi gibi yanlışlıklar, trafik kazalarının nedenleri arasında gösterilmektedir (Rostam & Ismail, 2011: 897). Uygulamada en sık karşılaştığımız ve dolayısıyla işbu makalemizde de ağırlıkla değinecek olduğumuz üzere, trafik kazası nedeniyle tazminat davalarında en temel kaynağımız Türk Borçlar Kanunumuzun 49. maddesi ve devamında yer alan haksız fiil hükümleri ile 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunumuz hükümleri olacaktır. Çünkü trafik kazası, hukuki niteliği itibarıyla haksız fiil sorumluluğu kapsamında değerlendirilmektedir.

Trafik kazası nedeniyle maddi ve manevi tazminat davalarında Türk Borçlar Kanunumuzun ilgili hükümleri, Karayolları Trafik Kanunumuz, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği ve diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulama alanı bulmaktadır (<https://www.delilavukatlik.com>).

Tazminat davası başvurusu yapmak isteyen kişi veya kişiler için süre, haksız fiilin gerçekleştiği gün başlar. Yani trafik kazasının olduğu gün dava hakkının kazanıldığı ilk gündür. Trafik kazası nedeniyle tazminat davaları, haksız fiil sonrası kaybedilen maddi değerlerin sağlanması amacını taşır. Ancak bu uygulamada zaman aşımı sınırı vardır.

2. Trafik Kaza ve Sebepleri

Trafik, yayaların, hayvanların ve araçların karayolları üzerindeki hal ve hareketleridir (www.mevzuat.gov.tr). Yolcu ve yük taşımacılığında hava, deniz ya da demir yolu gibi alternatifler olsa da, genel olarak ağırlık verilen seçenek karayoludur. Bu durum karayolu trafiğinin yoğun bir şekilde kullanımına ve kazaların da artmasına neden olmaktadır. Günümüzde karayollarında ilerleyen veya duran bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralama veya maddi zararlı sonuçlanmış olaylar bütünüdür. Oluşan kazaların hepsinde kanuna aykırı davranışlardan kaynaklı fiillerden kaynaklanmaktadır. Yayaların ve araçların kanunda kendilerine belirlediği belli bir hareket bütünlüğüyle trafikte hareket edebilirler. Bunların dışındaki gerçekleştirdikleri hareketler kendilerinin kusurları sonucunda oluşacak kazalara sebebiyet vermeleriyle oluşacaktır. Kazaların neden olduğu faktörler insan, taşıt, yol ve çevre bakımından incelenebilmektedir (Selimoğlu, 2014: 53). Ülkemizde gerçekleşen kazaların en çok oluş şekli; dikkatsizlik, gidilmesi gereken hızdan daha fazla hızla gidilmesi, uykusuzluk, aşırı alkol tüketimi sonucu araç kullanılması şeklinde gerçekleşmektedir.

Günümüzde farklı neden ve sonuçlara dayanan birçok sayıda söylenecek trafik kazası ile karşılaşmak mümkün oluyor. Bu durum Ülkelerin gelişim düzey durumları da trafik kazalarının en önemli işaretleri arasında görülmektedir. Burada ön plana çıkan taşıt satışlarındaki artışla orantılı olarak trafik kazalarının sebepleri ortaya çıkmaktadır. Trafik kazalarında tecrübesiz sürücülerin panik yapması özellikle etkenler arasında yer almaktadır. Bunun yansısı özellikle sürücülerin hız limitlerini geçmeleri ve alkol alarak trafik te bulunmaları, trafik kazalarına sebep olan en önemli nedenler arasında bulunmaktadır. Az da olsa oluşan trafik kazalarında sürücüler yaya hakkı olanlara üstünlük tanınmıyor. Bu yüzden doğal olarak trafik kazalarının nedenleri arasında önemli gösterge olarak karşımıza çıkıyor. Trafik kurallarına dikkat edilmesi ve sürücülere geçiş önceliği tanınmaması da trafik kazalarına sebebiyet neden olmaktadır. Yolcuların aniden araçların önüne çıkması da trafik kazasına sebep olur.

3. Ülkemizde Kaza Oranları

Karayolu trafik kazalarının güvenlik ve risk analizleri hakkında kapsamlı bir literatür bulunmaktadır. Bu çalışmalar küresel veya ulusal düzeydeki kapsamlı değerlendirmelerden kaza düzeyindeki adli incelemelere kadar uzanmaktadır (Özen & Zorlu, 2018:8589).

TÜİK'in 2011-2022 yılları arasında Trafik Kaza istatistiklerine ulaşıldığında yıllara göre kaza sayısı, ölümlü yaralanma sayıları ve maddi hasarlı kaza sayısı değişkenlik göstermektedir. Kaza sayısı genelde yıllar ilerledikçe azalmakta fakat ölüm sayıları oranı azalmamaktadır. Aynı şekilde Maddi hasarlı kaza sayısında değişkenlik göstermemektedir. Türkiye de ölümlerin nerdeyse yarısı yerleşim yerlerinde olan kazalar sonucunda olmaktadır. Bununla birlikte ölümlerin yarısında sürücülerden oluşmaktadır. Özellikler 202-22 yıllar göz önüne alındığında ölümlerin cinsiyetlerine durumlarına bakarak

incelendiğinde erkeklerin oranı neredeyse %70'leri geçmektedir. Trafik kazalarında oluşan ölümlü ve yaralanmalı kazalar da incelendiğinde kusur olarak %80lerin üzerinde sürücü hatası olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda özellikle temmuz ve Ağustos ayının yansira Cuma günleri en çok kaza olayı meydana gelmesi açısından, ön plana en yüksek oranda ortaya çıkmaktadır %10 da yaya kusurlu ve %3 civarı taşıt sorunu olarak öne çıktığını, bu bilgilerle birlikte kazaya karışan araç olarak da binek taşıt

%75 civarlarında motosikletler %20 civarlarında olduğu istatistiki bilgilerden anlaşılmaktadır. TÜİK işbirliği çerçevesinde Jandarma, Emniyet müdürlüğü ve sağlık bakanlığı birlikteliğinde bir ekip halinde koordineli olarak kaza bilgileri tanımlara uygun olarak veriler hazırlanıp en ince ayrıntılara ele alınarak her yıl paylaşılmaktadır. Tüm bunlarla ilgili genel olarak aşağıda gösterilen ayrı ayrı olarak Ölü sayısının başlığı altında sayılar ile birlikte kaza yerinde, kaza sonrasında ve yaralı sayısı ile birlikte genel tablo da ayrıntılı olarak göstermektedir.

Tablo 1. Trafik Kaza İstatistikleri, 2011-2022 (tuik.gov.tr)

Yıl	Toplam kaza sayısı	Ölümlü yaralanmalı kaza sayısı	Maddi hasarlı kaza sayısı	Ölü sayısı			Yaralı sayısı
				Toplam	Kaza yerinde	Kaza sonrası ⁽¹⁾	
2011	1 228 928	131 845	1 097 083	3 835	3 835	-	238 074
2012	1 296 634	153 552	1 143 082	3 750	3 750	-	268 079
2013	1 207 354	161 306	1 046 048	3 685	3 685	-	274 829
2014	1 199 010	168 512	1 030 498	3 524	3 524	-	285 059
2015	1 313 359	183 011	1 130 348	7 530	3 831	3 699	304 421
2016	1 182 491	185 128	997 363	7 300	3 493	3 807	303 812
2017	1 202 716	182 669	1 020 047	7 427	3 534	3 893	300 383
2018	1 229 364	186 532	1 042 832	6 675	3 368	3 307	307 071
2019	1 168 144	174 896	993 248	5 473	2 524	2 949	283 234
2020	983 808	150 275	833 533	4 866	2 197	2 669	226 266
2021	1 186 353	187 963	998 390	5 362	2 421	2 941	274 615
2022	1 232 957	197 261	1 035 696	5 229	2 282	2 947	288 696

(1) Trafik kazasında yaralanıp sağlık kuruluşuna sevk edilenlerden kazanın sebep ve tesiriyle 30 gün içinde ölenleri kapsamaktadır.

- Bilgi yoktur.

4. Bedensel Zararda Geçici ve Sürekli İş Görmemezlik

Beden tamlığının zedelenmesi ile birlikte cismani zarar (bedensel zarar) oluşmaktadır (Uçakhan, 2014: 970). İşçiler iş kazası sonucu iş gücü kaybına uğrayabilmekte ve bu kayıp nedeniyle geçici veya sürekli iş göremez hale gelebilmektedir. Bu sebeple işçiye meslekte kazanma gücü kaybı oranı doğrultusunda belirli bir ödenek ödenmektedir. İş kazasının meydana gelmesiyle birlikte işveren ve işçi tarafından bazı usulü işlemlerin yerine getirilmesiyle birlikte Kurum, meydana gelen olayın iş kazası olup olmadığını değerlendirecektir. Sigortalının, geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanabilmesi için öncelikle meydana gelen olayı iş kazası olarak nitelendirmesi gerekir. Kurumun, meydana gelen olayı iş kazası olarak değerlendirmesinin ardından Sağlık Kurulundan alınacak istirahat raporu ile geçici iş göremezlik ödeneğine hak kazanılacaktır. Geçici iş göremezlik ödeneğine hak kazanılması için, işçinin iş kazası neticesinde istirahat etmiş olması gerekmektedir. Nitekim Kurum tarafından görevlendirilmiş bir hekimin vermiş olduğu istirahat raporuna göre iş kazasının meydana geldiği günden itibaren her gün için iş göremezlik ödeneği verilecektir. Geçici iş göremezlik ödeneği, işçiye Kurum tarafından ödenebileceği gibi işveren tarafından da ödenebilmektedir. Şayet işveren tarafından geçici iş göremezlik ödeneğinin ödenmesi halinde işveren; İstirahat raporlarını, istirahatle geçirilen günlerde işçinin çalışmadığına dair belgeyi, sigortalının net kazancını gösterir belgeyi, geçici iş göremezlik ödeneğinin sigortalıya ödendiğini gösterir belgeyi Kurum'a göndermelidir. Bu işlemlerden sonra işverenin Kuruma ödemesi gereken bedel, işverenin ilk prim borcuna mahsup edilecektir (www.ulsoyemre.av.tr).

Geçici iş göremezlik tazminatının şartları Türk Borçlar Kanunu'nda doğrudan düzenlenmemiştir. Geçici iş göremezlik tazminatına talep edilecek zarar türleri arasında yer verilmiştir. Bu nedenle sorumluluk şartları sorumluluk hukuku ilkelerine göre belirlenmelidir (Keser, 2021:1037). Geçici iş göremezlik tazminatı bedensel zararın türlerinden biridir. Geçici iş göremezlik tazminatının içeriği ve tanımı kanunda düzenlenmemiştir. Öğretide iş göremezliğin tanımı konusunda görüş birliği yoktur. Geçici iş göremezlik tazminatı, efor kaybı ve/veya kazanç kaybı nedeniyle ortaya çıkabilir. Sürekli iş göremezlik zararı ve uygulamada yerleşik bir şekilde kabul edilen efor kaybı zararı tanımlanarak, bu iki zarar türü arasındaki farklılıklar ve ortak noktalar incelenmeye çalışılmıştır. Sürekli iş gücü kaybının tespiti bakımından önem arz eden noktalar öne çıkmaktadır.

Sürekli iş göremezlik zararı, bedensel bütünlüğü ihlal edilen kişinin organ yitimi veya organ zayıflaması suretiyle çalışma gücünün sürekli olarak, kısmen veya tamamen kaybına ilişkin zarardır (Akın, 2022: 15). Sürekli tam iş göremezlik halinde kişi beden gücünü tamamen yitirmektedir. Zarar gören kişi bu sebeple çalışamamakta ve hayatı boyunca kazanç elde edememektedir (Özyurt, 2017:15).

Bir kimsenin bedensel bütünlüğünün ihlali sonucu, ruhsal, fiziksel ya da işlevinin sürekli olarak azalmasına ifade olarak sürekli iş görmezlik deniyor. Ülkemizdeki mahkemelerin karar verebilmesi için sürekli iş görmezlik halinin tespitine ihtiyaç vardır. Bu oranın tespiti için Adil kurumunun ilgili ihtisas kurulundan rapor alınır. Bu raporda iş görmezlik hâlinin sürekli sürekli ya da geçici durumu, iş gücü kayıp oranı, geçici iş gücü kayıp süresinin tespiti gerekir. Sürekli tam-Sürekli kısmi iş görmezlik Ayırımı yapılacak olursa; SGK'ya göre çalışma gücü ve meslekte kazanma gücü kaybı oranı çeşitli mevzuatlara ve durumlara göre farklı tespit edilir. Buna göre denilebilir ki; 4/a ve 4/b sigortalıları için maluliyet tespitinde(çalışma gücü ve meslekte kazanma gücü kaybı oranı tespit işlemleri yönetmeliği),4/c sigortalıları için maluliyet tespitinde(ilgili kurum müdürlüklerin yönetmelikleri esas alınır).SGK mevzuatına göre yetkili yetkili sağlık hizmeti kurulları tarafından verilen raporlar kurum sağlık kurulunca değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda "Çalışma gücü ve meslek kazanma gücü kaybı oranı %100 ise sürekli iş göremez. %10-%99,99 ise sürekli iş göremez olarak nitelendirilir ve bu oranlara göre sürekli iş göremez olarak nitelendirirler ve bu oranlara göre sürekli iş göremez geliri bağlanır.%10 'un altındaki oranlara sürekli iş göremez geliri bağlanmaz. Gelir bağlanmamış olması tazminat yapılamayacağı anlamına gelmez. Tazminat hesabında miktarına bakılmaksızın değer ifade eden her oran için tazminat hesabı yapılır. Kazanma gücü kaybı oranı%100ise tam iş görmezlik ifade eder, tazminat hesabı da doğal olarak %100 oranı üzerinden yapılır (www.bilirkişiyiz.biz.com.tr)

Çalışanın iş kazası veya meslek hastalığı geçirmesinden sonra yapılan tedavi sonucu tamamen iyileşmemesi durumunda meslekte kazanma gücünden yoksun olması nedeniyle bağlanan gelirdir sürekli iş görmezlik meslekte kazanma gücünün kayıp oranı, Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği'ndeki cetvele göre belirlenir.

5. Trafik Kazasındaki Tazminat Davaları

Ülkemizde yoğun bir şekilde yaşanan trafik kazaları, sürücülerde, araçlardaki yolcularda, sürücülerin yakınlarında ve diğer üçüncü kişilerde mağduriyetlere dolayısıyla maddi ve manevi zararlara sebebiyet vermektedir (Orhunöz,2000:430).Trafik kazası sebebiyle mağdurun kendisi kaza sonucu meydana gelen zararlar için sorumlu olan kişi veya kurumlara tazminat davası açabilir. Bu nedenle kaza sonucu yaralanan sürücü, yolcu veya yay gibi kişiler trafik kazası nedeniyle tazminat açabilir. Bu durumda ilgili kurumlar veya işletmeler de dava açabilir. Trafik kazası nedeniyle tazminat davası açmak isteyen kişilerin öncelikle kaz sonucu oluşan zararların ispatlanması gerekir. Bu dedenle ihtimal çerçevesinde hak kaybının önüne geçebilmek amacıyla kaza sonunda hukuk bilirkişilerinden yaya alanında uzman avukatlardan yardım almak önemlidir. Bunların sonucunda trafik kazası nedeniyle tazminat davaları kaza sonucu yararlanan sürücü, yolcuya insanlar, ayrıca zarar uğrayan ilgili işletmeler ve kurumlar tarafından açılabilir. Trafik kazaları sebebiyle maddi tazminat davaları kaza sonunda oluşan ekonomik kayıplar için sorumlu olan kişi veya işletmelerden talep edilebilir. Bu sebeple trafik kazası sebebiyle maddi tazminat davası kaza sonucu sorumlu olan sürücüye, taşıtın sahibine, taşıtın sahibine veya sigorta şirketine karşı açılabilir. Sürücünün kaza sonucu oluşan zararlardan tümüyle ve bir kısmıyla sorumlu olduğu ispatlandığında tazminat talep edilebilir. Trafik kazası sebebiyle maddi tazminat davası açmak

isteyen insanların ilk önce kaza sonucu meydana gelen maddi zararlarını ispatlamaları gerekir. Kaza sonunda oluşan maddi zararların kanıtlarını da saklamak da dava sürecinde zararların ispatlanması açısından önemlidir (www.or.av.tr).

6. Trafik Kazalarında Talep Edilebilecek Tazminat Çeşitleri

Yaralanmalı trafik kazalarında yaralanan tedavi giderlerini, her türlü iş ve kazanç kayıplarını, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplarını ve ekonomik geleceğinin sarsılmasından doğan kayıplarını ve manevi zararlarının tazminini, kazaya neden olan kişi ve kurumlardan, ilgili sigorta şirketlerinden ve kanunen belirlenmiş diğer kişilerden talep etme hakkına sahiptir. Yaralanma neticelenen trafik kazaları neticesinde talep edilecek maddi zararlara ilişkin tazminat çeşitlerini çeşitli başlıklar altında toplayabiliriz (www.yasarozturk.av.tr).

Tedavi giderlerinin Tazmini; Yaralanmalı trafik kazaları neticesinde yapılması gereken tedavilerin süreçleri bazen çok uzun sürmektedir. Tedavi sürecinde yapılan ameliyat, yoğun bakım, fizik tedavi, fizik tedavi, ortopedik malzeme, yurt dışı tedavileri, hastanın nakil ve ilaç masrafları gibi birçok masraf yapılmaktadır. Yapılan bu tedavi giderleri kazaya neden olan kişilerden, araç maliklerinden, sigorta şirketlerinden ve kanunen belirlenmiş diğer ilgili kişilerden ve bu kişilerin mirasçılarında talep edilebilir.

Kazanç Kaybının Tazmini; Yaralanmalı trafik kazaları neticesinde kazazede, bazen ömür boyu kalıcı işgücü zararlarına duçar olmakta, bazen de geçici iş gücü kayıplarına duçar olmaktadır. Bazen de, işini yönetememektedir. Kazazede, kaza nedeniyle uğradığı bu zararları kazaya neden olan kişilerden, araç maliklerinden, sigorta şirketlerinden ve kanunen belirlenmiş diğer ilgili kişilerden ve bu kişilerin mirasçılarında talep edilebilir. Kazaya duçar olan şahıs, kaza olmasaydı maddi olarak kazanabileceği parayı kazaya neden olan kişi veya kurumlardan ve kanunen belirlenen diğer ilgili kişilerden talep edebilir.

Çalışma Gücünün Azalmasında ve kaybedilmesinden Oluşan zararların Tazmini; Yaralanmalı trafik kazası nedeniyle yaralanan kişi geçici veya sürekli olarak çalışma gücünden mahrum kalabilir. Kaza nedeniyle oluşan sürekli veya iş göremezlik durumu oluşmuş ise bu durumda kalıcı sakatlıktan bahsedebiliriz. Kalıcı iş göremezlik durumunda, yaralanan kişinin ömür boyu kalıcı iş göremezlik oranı adli tıp kurumu ve diğer ilgili birimlerin düzenleyecekleri rapora göre belirlenip kişinin alacağı tazminat miktarına mahkemeler hükmedecektir. Kaza nedeniyle, kaza sonrasında tedavi ile iyileşme durumu oluşmuş ise bu durumda geçici iş göremezlik durumunun varlığından söz edebiliriz. Geçici iş göremezlik durumunda, yaralananın kazanç kaybı veya iyileşme süresi boyunca başkasının yardımına ve bakımına ihtiyaç duyması nedeniyle o kişinin ücreti; Tedavi ve iyileşme masrafları, ameliyat giderleri ile iyileşme süresince yapılan her türlü tedavi harcamaları, kaza geçirenin ve kaza geçirenin bakımını yapanların ve ilgilenenlerin yol, yeme-içme, barınma giderlerinin tazmini de talep edilebilir.

Yaralanmalı trafik kazalarında uğranılan bedensel zararlar nedeniyle açılacak tazminat davalarında talep edilebilecek tazminatlar; kalıcı sakatlık sonucu oluşan kazanç kaybı ve kalıcı sakatlık sonucunda oluşan kazançlardaki eksilme olmasa bile güç (efor) kaybı nedeniyle maddi ve manevi tazminatlar, oluşan İleri derecede sakatlık hallerinde ise ömür boyu başkasının bakımına ihtiyaç duyma durumunda bakıcı giderleri ve diğer giderlere ilişkin tazminatlar olarak sıralayabiliriz. Yaralananın geçici göremezlik durumu da hastane raporları ve diğer belgelerle belirlenip kişinin alacağı tazminat miktarına mahkemeler hükmedecektir.

Ekonomik Geleceğin Yıkılmasından dolayı Doğan Zararın Tazmini; Yaralanmalı trafik kazalarında sakat kalan kişiler, eğer sakat kalmayıp, eski sağlıklarına sahip olsa idiler, sağlıklı halleri ile vücut bütünlüklerine sahip olarak gelecekte kazanmaları muhtemel olan gelirlerini de elde edeceklerdi. Yaralanmalı trafik kazalarında sakat kalan kişilerin bu zararlarına muhtemel zararlar diyoruz. Örneğin pilot olmak için fakültede okuyan bir öğrencinin pilotluk mesleğini icra etmesine engel bir uzvunu trafik kazasında kaybetmesi halinde ekonomik geleceği çok büyük bir oranda zarara uğrayacaktır.

Yaralanmalı trafik kazalarına duçar olan kişiler, kaza neticesinde çalışma güçlerini kısmen veya

tamamen de kaybedebilmektedirler. Trafik kazası nedeniyle sakatlanan ve bu sakatlığı nedeniyle çalışma güçlerini kısmen veya tamamen kaybetmesinden dolayı ekonomik geleceği sarsılan kişiler bu zararlarını kazaya neden olan kişi veya kurumlardan talep edebilir. Bu zarar hesaplanırken sakat kalan veya kalıcı hastalıklara duçar olan kişinin yaşı, mesleği, meziyetleri, öğrenci ise okuduğu okul ve diğer unsurları dikkate alınır. Ayrıca zararın, zarar görenin ekonomik geleceğini ne ölçüde etkilediği de hesaba katılarak hak edilen bir tazminata hükmedilir.

Ekonomik geleceğin sarsılmasından kaynaklanan zarar ve tazminatı hesaplanırken, zarara uğrayan kazazedenin mesleği, yaptığı iş durumu, yaşı, zararın çalışma gücüne etki oranı ve diğer hususlar dikkate alınır. Kazazede kaza nedeniyle ileri derecede bir sakatlığa uğramışsa ve yaşamı boyunca bakıma muhtaç olarak yaşayacaksa tazminat miktarının belirlenmesinde bu durum dikkate alınarak tazminata hükmedilir.

Manevi Tazminat; Yaralanmalı trafik kazalarında yaralanan kişiler çektikleri acı, elem, keder, psikolojik yıkıntı, üzüntü ve ızdırap nedeniyle talep edebilirler. Manevi tazminat miktarının belirlenmesi çekilen elem ve ızdıraba, üzüntüye, yaşanan ruhsal duruma ve diğer nedenlere göre değişecektir. Manevi tazminatın hesabı ve miktarı hâkim tarafından olayın özelliklerine, uğranılan manevi zararlara, kazaya sebep olanla kazaya duçar olanın maddi durumuna, kazadan önceki yaşayış biçimine göre belirlenir. Tazminat miktarı belirlenirken, belirlenecek tazminat miktarının zarara uğrayan kişi veya kişileri manevi açıdan tatmin edecek miktarda bir tazminat miktarının hâkim tarafından belirlenmesi gerekir. Bu hususta hâkimin takdir yetkisi olmakla birlikte, hâkim bu takdir yetkisini keyfi olarak kullanamaz. Trafik kazası neticesinde ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde ise, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da çektikleri acı, elem, keder, psikolojik yıkıntı, üzüntü ve ızdırap nedeniyle manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir. Trafik kazası neticesinde uğranılan kalıcı veya geçici ruhsal bozukluk nedeniyle de maddi ve manevi tazminat talep edilebilir.

Trafik kazası neticesinde kazazedenin vücudunda estetik olarak görüntü bozukluğu oluşmuş ise, bu görüntü bozukluğundan dolayı oluşan estetik zararlardan dolayı maddi ve manevi zararlar talep edilebilir.

Tazminat hesaplaması, kazada yaralanan kişinin mesleği, kalıcı veya geçici sakatlık derecesi, hukuki mevzuattaki öngörülen ömürleri ve diğer hususlar göz önünde bulundurularak hesaplanmaktadır.

1- Davalı Sigorta şirketine Başvuru Süreci HUKUKİ DELİLLER

1- Maddi Tazminat Talebi(Kişiye açılıyorsa Asliye Hukuk Mahkemesine)

2- Manevi Tazminat Talebi SUNULAN EKLER:

7. Sonuç

Trafik kazaları sonrasında tazminat miktarının belirlenmesi kaza sonrası oluşan maddi ve manevi zararların tazmin edilmesi için önemlidir. Tazminat; kaza sonrası oluşan maddi zararların tazmin edilmesi için gerekli olan maliyetlerin karşılanmasını sağlamak amacıyla hesaplanmaktadır. Bu maliyetler sağlık maliyetleri, iş kaybı, maddi zararlar veya diğer masraflar olabilir. Tazminat belirlenirken kaza sonrası oluşan zararların boyutu, sorumlu kişilerin sorumlulukları ve kaza sonrası oluşan maddi zararların tazmin edilmesi için gerekli olan maliyetler dikkate alınır. Örneğin; eğer kaza sonrası oluşan yaralanmalar sonucu iş kaybı yaşandıysa bu iş kaybının maliyeti tazminatta dikkate alınır. Aynı şekilde eğer kaza sonrası oluşan yaralanmalar sonucu sağlık maliyetleri veya maluliyet oluştuysa bunlar da tazminatta dikkate alınır. Tazminat belirlenirken, ayrıca sorumlu kişilerin sorumlulukları da dikkate alınır. Yani kişiler kazadaki sorumlulukları oranınca tazminat ödemekle yükümlü hale gelebilir. Örneğin eğer kazanın tek sorumlusu varsa o kişi tazminatın tamamını ödemek zorunda olabilir. Ancak kazanın oluşumunda 2 taraf da sorumlu ise kusur oranınca tazminat ödemek zorunda kalabilir. Sonuç olarak trafik kazaları sonrasında tazminat miktarının belirlenmesi kaza sonrası oluşan maddi ve manevi zararların ve mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla çok önemlidir. Tazminat belirlenirken kaza sonrası oluşan zararların boyutu, sorumlu kişilerin sorumluluk oranları ve kaza sonrası oluşan maddi zararların

tazmin edilmesi için gerekli olan maliyetler dikkate alınarak belirlenmektedir (www.or.av.tr.)

Tazminat isteme hakkı yasalarla sınırlandırılmış ve bir takım koşullara bağlanmıştır. Yasalarda açıklık bulunmayan durumlar ise öğreti ve yüksek mahkeme içtihatları ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Her zararın sonucunda maddi tazminat doğmayabilir. Bu, somut olayın soyut kurallara uyumlandırılması ve değerlendirilmesi ile ortaya çıkarılır. Bu değerlendirme “hukuki değerlendirme”dir. Tazminat hukukunun asıl belirleyici unsuru hukuki değerlendirmedir. Hukuki değerlendirme sonucunda zararın “kusurlu ve hukuka aykırı bir fiilden” meydana geldiğine dair mahkemede kanaat oluşursa tazminine hükmedilir. Hükmedilecek “maddi tazminatın” miktarı, bu konuda uzman hesap bilirkişileri tarafından yapılan teknik hesaplamalarla ortaya çıkarılır. “manevi tazminatın” hesaplanabilir bir ölçüsü bulunmadığından, değerlendirilmesi mahkemenin takdirine bırakılmıştır.

Teknolojilerin araçlara takılmasına rağmen ölümlerin önüne geçilememektedir. Bunun sebebi kullanılan araçların her ne kadar gelişmiş olsa da; kazaya neden olabilecek bir çok faktörün sebebidir. Bunlar hava koşullarından, yollardan ve şahısların araçları nasıl sürdüğüyle ilgili olabilir. Geçmişten günümüzde trafik kazalarının yaşanmasında en büyük etken kullanan sürücünün KTK’ya aykırı hareket etmesidir. Bunun sonucunda üzücü bir şekilde tek yönlü ve çift yönlü trafik kazaları meydana gelir.

Destekten Yoksun Kalma tazminatını hak kazanılması için gerekli şartlar; bir kişinin kusur bir şekilde zarar verecek şekilde zarar vermiş olması gerekmektedir, bu yaşanan olay ile meydana gelen zarar arasında bulunan sebep sonuç ilişkisi olmalıdır, yaşanan olay sonucunda desteğin ölmüş olması gerekmektedir. Tazminatın edileceği bir muhatabın varlığının olması şarttır. Bunların hepsi yaşanması durumunda destekten yoksun kalan kişi veya kişiler söz konusu tazminat için ilgili yerlere başvuru yapıp dava açabilirler. Destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilmesindeki amaç, desteğin ölümü sebebiyle, destek görenin uğradığı malvarlığı zararının telafisidir. Yoksa desteğin ölmesi bizzatihi bir malvarlığı zararı değildir. Kendisine bakılan kimsenin, desteğin ölümü sebebiyle bu bakımdan, kısmen veya tamamen yoksun kalması gerekir. Bu yoksun kalma durumu maddî zarar niteliği taşımaktadır. Desteğin, destek alan kişiye; parasal destek veya yardım ederek desteklik sağlayabilir.

Kaynakça

- Akın, S. (2022). *Türk borçlar hukuk kapsamında sürekli iş görmezlik zararı ve tazmini*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Güleç, U. (2014). *Maddi tazminat esasları ve hesaplanması*. Seçkin Yayınevi.
<http://www.bilirkisiyizbiz.com.tr>
<http://www.mevzuat.gov.tr>
<https://www.delilavukatlik.com>
- Keser, Y. (2021). Karayolları trafik kanunu kapsamında geçici iş göreme tazminatı. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1037.
- OR Hukuk Danışmanlık. (2023). *Makaleler*. (<http://www.or.av.tr>).
- Orhunöz, E. (2000). *Tazminat davalarında uygulama sorunları ölüm ve bedeni zararlar*. Seçkin Yayınevi.
- Özen, M., & Zorlu, F. (2018). Türkiye’de devlet karayollarında kaza oranlarının ve kaza örüntüsünün analizi. *Teknik Dergi*, 513, 8589.
- Öztürk Y. (2024). *Makaleler*. (<http://www.yasarozturk.av.tr>)
- Özyurt, D. (2017). Trafik kazaları sonucu maddi ve manevi tazminat davası. *İstanbul Barosu Dergisi*, 91(2),112.
- Rostam, T. P., & İsmail A. (2011). Socio-economic consequences of traffic accidents in Iran. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(9), 897-901.

Selimoğlu, E. (2014). Trafik kazalarının nedenlerini, sonuçları ve kazaların önlenmesine ilişkin öneriler. *Ziraat Mühendisliđi Dergisi*, 361,53-54.

Ulusoy, E. (2024). Sürekli iş göremezlik şartları. (www.emreulusoy.av.tr)

Ek 1: Maddi - Manevi Tazminat Dava Dilekçe Örneği

.....NÖBETÇİ ASLİYE TİCARET MAHKEMESİNE

DAVACI : (TC NO)
(Adres)

VEKİLİ : Av
..... Adres
)

DAVALILAR : 1-..... (TC NO)
(Adres)

2 SİGORTA A.Ş (Adres)

KONUSU: Trafik Kazasından Kaynaklı Maddi ve Manevi Tazminat

DEĞERİ :
.....
TL

AÇIKLAMALAR:

- 2- Olayın Oluş Şekli
- 3- Yürütülen Kovaştırma
- 4- Kusur Durumu
- 5- Vücut Bütünlüğünün İhlali
- 6- Davalı Sigorta şirketine Başvuru Süreci HUKUKİ DELİLLER
- 3- Maddi Tazminat Talebi (Kişiyi açılıyorsa Asliye Hukuk Mahkemesine)
- 4- Manevi Tazminat Talebi SUNULAN EKLER:

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar beyan eder. Bu çalışma etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %100